

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. М. І. ПИРОГОВА**

КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ МОВИ

Методичні рекомендації для проведення практичних занять з аспірантами
денної, вечірньої та заочної форм навчання

спеціальностей: І2 «Медицина»;

І3 «Педіатрія»; І9 «Громадське здоров'я»; І1 «Стоматологія»; С4
«Психологія»; Е1 «Біологія та біохімія», Д3 «Менеджмент»

Вінниця – 2025

Затверджено методичною радою загальноосвітніх та загальнотеоретичних дисциплін ВНМУ ім. М.І. Пирогова (Протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.)

Обговорено та ухвалено на засіданні кафедри українознавства (протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.)

УКЛАДАЧІ: Краєвська Г. П., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри українознавства ВНМУ ім. М. І. Пирогова;
Білик Я. С., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри українознавства ВНМУ ім. М. І. Пирогова

РЕЦЕНЗЕНТИ: Дмитрук Л. І., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри українознавства ВНМУ ім. М. І. Пирогова;
Матвійчук Т. П., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Київського інституту водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного

Методичні рекомендації містять поради щодо організації практичних занять курсу, рекомендовану літературу (основну і додаткову), вправи та завдання до тем. Призначені для використання на практичних заняттях під час аудиторного, змішаного та дистанційного навчання.

Адресовано аспірантам денної та вечірньої форм навчання спеціальностей: І2 «Медицина»; І3 «Педіатрія»; І9 «Громадське здоров'я»; І1 «Стоматологія»; С4 «Психологія»; Е1 «Біологія та біохімія», В3 «Менеджмент».

ПЕРЕДМОВА

Методичні рекомендації для проведення практичних занять в аспірантів денної, вечірньої та заочної форм навчання спеціальностей: І2 «Медицина»; І3 «Педіатрія»; І9 «Громадське здоров'я»; І1 «Стоматологія»; С4 «Психологія»; Е1 «Біологія та біохімія», В3 «Менеджмент» з навчальної дисципліни «Культура української наукової мови» призначені для здобувачів освіти першого року навчання Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова. Мають на меті допомогти аспірантам опанувати навчальний матеріал.

Матеріали до кожного практичного заняття містять план практичного заняття (інформаційний), актуальність теми, мету заняття, очікувані результати, рекомендовану літературу (основну, додаткову, інформаційні ресурси), а також чіткі і логічні завдання для опрацювання тематичного матеріалу з метою удосконалення комунікативної компетентності, професійної спрямованості щодо опанування різних видів роботи з науковими текстами, особливостями їх створення, дотримуючись вимог культури мовлення наукового стилю з орієнтацією на професійну лексику згідно з чинними мовними нормами.

Пропоноване видання розроблено відповідно до робочої програми з підготовки доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти спеціальностей: І2 «Медицина»; І3 «Педіатрія»; І9 «Громадське здоров'я»; І1 «Стоматологія»; С4 «Психологія»; Е1 «Біологія та біохімія», В3 «Менеджмент», а також з урахуванням інструктивно-методичних рекомендацій методичної ради загальноосвітніх та загальнотеоретичних дисциплін ВНМУ ім. М. І. Пирогова.

Допоможе аспірантам опанувати зміст дисципліни, уміти самостійно складати різножанрові наукові тексти, ефективно використовувати мовні стилістичні й етичні норми усної форми ділового мовлення в межах професійної діяльності.

План

1. Культура слововживання в науковому тексті

Практичне заняття № 1

Культура слововживання в науковому тексті

План

Терміни як лексична особливість наукового тексту.
Історія становлення української медичної термінології.
Структурно-семантична організація медичних термінів.
Питома та запозичена термінологія.
Способи термінотворення.
Правопис термінів.
Терміни-аббревіатури.

Актуальність: У науковому усному та писемному мовленні частотними є огріхи щодо уживання терміна в невласивому йому значенні, зловживання іноземною термінологією й поняттями, що ускладнюють сприйняття головної думки. З метою уникнення таких помилок, науковець повинен володіти культурою терміновживання свого фаху на високому рівні, розуміти склад терміносистеми та її структурно-семантичну організацію, особливості функціонування слова в межах терміносистеми та на міжгалузевому рівні.

Мета заняття: Поглибити знання з культури терміновживання; удосконалити навички використання у тексті термінів-аббревіатур, багатокomпонентних терміносполук; ознайомити зі способами термінотворення; мотивувати до нормативного вживання термінів в усному і писемному науковому мовленні; підвищити загальну та мовну культуру аспірантів; сформувати практичні навички професійного усного й писемного спілкування.

У результаті вивчення теми аспірант повинен:

Знати: норми сучасної української літературної мови, що регулюють терміновживання; правила написання медичних термінів; особливості функціонування термінів-аббревіатур, запозичених термінів та їхніх українських відповідників у науковому тексті; принципи дотримання логічності мовлення.

Уміти: писати медичні терміни відповідно до чинного правопису; уникати термінологічної синонімії в межах документа; знаходити український відповідник до запозиченого терміна (за можливості); доречно використовувати терміни-епоніми в науковому тексті, за можливості замінювати їх клінічним відповідником; уникати лексичних помилок в науковому мовленні.

Рекомендована література:

Основна

1. Культура наукової мови : навчальний посібник. Харків : Тім Пабліш Груп. 2015. 224 с.
2. Місник Н. В. Формування української медичної клінічної термінології: Дис. канд. філол. наук: 10.02.01. НАН України; Інститут української мови. К. 2002. 173 с.
3. Основи культури наукового мовлення : навчальний посібник / Плотницька І. М. та ін. Київ : НАДУ. 2011. 80 с.
4. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навчальний посібник. К. : ВЦ «Академія». 2012. 216 с.
5. Ярема С. На тему української наукової мови. Львів : НТШ, 2002. 44 с.

Додаткова

1. Золотухін Г. О., Литвиненко Н. П., Місник Н. В. Фахова мова медика : підручник. Київ, 2001. 392 с.

Інформаційні ресурси

1. Український правопис. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf> (дата звернення: 15.12.2020)

Вправи та завдання до теми

Завдання № 1. Відредагуйте речення.

1. У пацієнта діагностували хронічний апендикс. 2. У стресових ситуаціях необхідно тамувати надмірне хвилювання. 3. Алергологічний набряк може призвести до серйозних наслідків. 4. Венеричний диспансер знаходиться за містом. 5. Епідемічний прогноз був сприятливим. 6. Хворий поступив у лікарню із запаленням легенів. 7. Хворий грипом скаржився на біль у м'язах. 8. Лікуючий лікар швидко зібрав анамнез.

Завдання № 2. Відредагуйте текст.

Хлопець несподівано захворів грипом. Наступного дня він звернувся до лікуючого лікаря. Лікар порадив госпіталізувати пацієнта, тому вже ввечері хворий поступив у лікарню. Після огляду хлопцю порадили звернутися до епідеміолога. Заключення лікаря-епідеміолога було направлено до лікарні, де перебував пацієнт. Хлопець лікувався дві неділі, а після одуження вирішив, що краще попереджати хворобу, ніж її лікувати.

Завдання № 3. Перекладіть терміни українською мовою:

Бедро, безвредный, бессознательность, благоприятный прогноз болезни, болей гриппом, больничный листок, выздоровление, ведущий специалист, вскрытие, в случае необходимости, желтуха, желудок, зуд, изжога, мышца, насморк, ожоги, отек, отравление, почка, прививка, столбняк, справка, сустав, челюсть, яд, язва.

Завдання № 4. Відредагуйте речення.

1. У пацієнта діагностували хронічний апендикс. 2. У стресових ситуаціях необхідно тамувати надмірне хвилювання. 3. Алергологічний набряк може призвести до серйозних наслідків. 4. Венеричний диспансер знаходиться за містом. 5. Епідемічний прогноз був сприятливим. 6. Хворий поступив у лікарню із запаленням легенів. 7. Хворий грипом скаржився на біль у м'язах. 8. Лікуючий лікар швидко зібрав анамнез.

Завдання № 5. Відредагуйте текст.

Хлопець несподівано захворів грипом. Наступного дня він звернувся до лікуючого лікаря. Лікар порадив госпіталізувати пацієнта, тому вже ввечері хворий поступив у лікарню. Після огляду хлопцю порадили звернутися до епідеміолога. Заключення лікаря-епідеміолога було направлено до лікарні, де перебував пацієнт. Хлопець лікувався дві неділі, а після одуження вирішив, що краще попереджати хворобу, ніж її лікувати.

Завдання 6. Відредагуйте речення.

1. Ці знеболюючі й жарознижуючі засоби від ознобу, дрижання можна приймати згідно припису лікаря.
2. Чи відчуваєте гостру біль в області серця?
3. Справка надана Матвієнко Павлові Ільчу для пред'явлення по місцю навчання у тім, що він хворів гострим респіраторним захворюванням.
4. Підписку на газети і журнали можна оформити на протязі двох місяців
5. Заключення відносно протікання хвороби передали дільничному лікарю.
6. Несподівано захворівший кор'ю пацієнт в кінці кінців почав іти на поправку.
7. Учора ми були в лікаря на прийманні.
8. Керуючий кафедрою проводить серед бажаючих міроприємства по покращенню друкуючої активності.
9. Епідемічні прогнози були невтішні, тому почали роботу по ліквідації можливих наслідків.
10. Коли зіштовхнетеся з труднощами, звертайтеся до нас по слідуєчому адресу...
11. Наші погляди по цьому питанню не співпадають, тому по цьому поводу збираємося о 11.00.
12. Назва «стригучий лишай» є метафоричною, свідчить про ураження переважно волосистих частин тіла.
13. Учбова частина університету згідно розпорядження розробила захоплюючий матеріал для проекта.
14. Представниками домінуючих фармафірм були заключені контракти на рахунок працевлаштування, які протирічать діючому законодавству.
15. З сильною нежиттю та головною біллю пацієнт звернувся до дільничного лікаря.

Завдання 7. Напишіть анотацію на статтю за вашим фахом.

Зразок тексту анотації на статтю:

У статті розглянуто актуальну проблему дитячої захворюваності населення України на туберкульоз. Проаналізовано сучасну ситуацію з профілактичних методів туберкульозу в закладах освіти. Акцентовано увагу на необхідності залучення медичної сестри до підвищення рівня знань батьків дітей молодших класів із метою вдосконалення профілактики туберкульозу на етапі попередження та виявлення захворювання.

Ключові слова: дитяча захворюваність, туберкульоз, профілактика туберкульозу.

УДК 811.161.2

Краєвська Г.П. Мова сучасного наукового тексту: методичні рекомендації для організації самостійної роботи аспірантів денної, вечірньої та заочної форм навчання галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Вінниця: ВНМУ, 2025. 44 с.

